

LINHART GYÖRGY

Írta: Dr Paál Árpád

(Beérkezett 1925. IX. 14.)

Linhart

Linhart György, a magyaróvári gazdasági akadémia néhai tanára, a mai M. K. Növényélet- és Kórtani Állomás megalapítója s egykoron első igazgatója: tanult gazda-ember s kutató természetbarát volt egyben. Már tanulmányai során is e kettős irányban képezte magát.

1844-ben született Budapesten. Középiskolájának befejeztével Magyaróváron az akkori felsőbb gazdasági tanintézetet végezte és másfélévi gazdasági gyakorlat után a hallei egyetem gazdasági facultásán tanult tovább. Majd tisztartó lett 1869-ben egy kisoroszországi uradalomban, 1874-ben pedig kiment a straszburgi egyetemre De Bary tanítványául egy évre. Amikor onnan hazatért, tanár lett Magyaróváron.

Tanszékén mint gazda-ember főképp a növények betegségeivel, mint természetbuvár pedig a gombákkal foglalkozott. S amikor a növények

betegségeinek vizsgálata, gazdáknak növényvédelmi kérdésekben tanácsal való ellátása s a növényvédelem ügyének sok más teendője kezdett már tulnőni egy tanszéknek a munkakörén: akkor az ő vezetésével már 1878. óta működő vetőmagvizsgáló állomás mellé megalapította 1897-ben a növényélettan és növénykórtan kísérleti állomását. (1906-ig a kettő együtt „Magyaróvári M. K. Vetőmagvizsgáló, Növényélet- és Kórtani Állomás” címet viselt.) Ez az intézet volt az ő legnevezetesebb alkotása a mezőgazdaság számára. Neki magának pedig még tanszékénél is kedvesebb. Tanárságából nyugalomba vonult több mint három évtizedes működés után 1906-ban; állomását azonban vezette még tovább, négy éven keresztül. 66 éves volt, mikor elbetegesedve ettől is megvált és 80 éves, midőn 1925 januárjában meghalt.

Foglalkoztak nálunk mások is és már Linhart előtt is a növények betegségeivel azonban csak a Linhart keze közt lett nálunk a növénykórtan fontosságában elismert tanulmányá, a mezőgazdaságot eredményesen szolgáló biróvá. Nem volt meg benne a mélyre ásó természettudósnak felfedező ereje, de éppen ezért nem vonták el figyelmét a „problemák” a „feladatoktól”, a gyakorlati kérdésektől. Jó gyakorlati tudós birt lenni. Mert két végéről tudta megfogni a növénybetegségek dolgát: félkezével, mint jó gazda, félkezével, mint jó gombász. Munkásságának egyik sarkát legmaradandóbb eredményként az ő csávázási módszere jelzi, másik sarkát pedig a „*Fungi Hungarici*” öt centuriája.

Ebben az exsiccata-gyűjteményben, melynek első kötetével 1882-ben „karácsonyfia gyanánt... lepte meg a haza botanikusait, gazdáit, általában a mykologia kedvelőit⁽¹⁾”, összesen 498 gombát és 2 baktériumot adott ki javarészt saját gyűjtéséből. 14 új faj van ezek közt; hatot maga Linhart irt le belőlük, nyolcat mások. (L. a függelék.)

Ez a „*Fungi Hungarici*” volt az ő legszebb munkája a tudomány számára. Mert sajátságosképen: az a Linhart, aki nem csak itthon, de szerte a külföldön is oly jó nevű növénypathologus volt, — láthatjuk ezt abból is, hogy rendjelet kapott Svédországból, Franciaországból —, akihez felülbírálásra küldték több amerikai és német

¹⁾ Természettudományi Közlöny, 1883 évf. 87 lap.

szakembernek egy Californiában pusztító répa-betegség ügyében adott véleményét: ugyanaz a Linhart egész növénykörtani munkálkodása alatt egyetlen kiemelkedőbb jelentőségű felfedezést sem bírt tenni. (Lehet, hogy nem is akart. Gyakorlati jelentőségük szerint válogatta témáit, úgy ahogyan az élet aktuálitása elébe sodorta, nem pedig tudományos érdekességük szerint. Szorgalma meg szétaprózódott.) Legtöbbet a répának s főképp a répa csiranövényének a betegségeivel foglalkozott. E körben is a *Bacillus mycooides* Flügge pathogen mivoltának a megállapítása az új csupán. Gyakorlati oldalról a répa-„magnak“ a „gomoly“-ból való kihántását ajánlotta a csira (*Phoma*, *Pythium*, baktérium okozta) betegségének a leküzdésére, ám ez épp a gyakorlatban nem vált be. Sokat hangsúlyozta (külföldi polemikában is), hogy a szokásos magvizsgálat kapcsán meg kell vizsgálni a mag egészségi állapotát is és ezzel legalább sikerült is elérnie azt, hogy az ő intézetének a példáját követte ebben több külföldi intézet is.

Egyébként a foglalatosságára igen sokoldalú volt és szapora az irodalmi tevékenysége. Répaművelés, répanemesítés, rozsdá-kérdés, mykoplasma-elmélet, buzánemesítés, *Monilia*-s rothadás, dinnye és ugorka állisztharmat-betegsége, dohány mozaik-betegsége, szőlő-peronospora, szőlő fekete rothadása (*Guignardia*), buza torzs-gombája, lóhere anthrakosisa, gabona-üszög, a csávázás módja, csávázó és más védekező szerek, aranka-irtás, burgonya-betegségek s a felsőbb gazdasági oktatás kérdése: mind-mind foglalkoztatta Linhartot. És ezek mindegyikéről irt is többet vagy kevesebbet. Dolgozatainak, cikkeinek a száma mindent összevéve meghaladja a kilencvenet. Nagyrészt csak ismeretterjesztő, de körülbelül huszonöt írása eredeti. A növénykörtannak összefoglaló könyvét azonban csak tervezte, de nem írta meg.

I. Függelék

Linhart Gy. értékesebb munkáinak jegyzéke :

- Über Beurtheilung des Rübensammenwerthes.
Oester.-Ung. Zeitschr. Zuckerindustr. 1899
Blätter für Zuckerrübenbau 1899.
- Bekämpfung der infectiösen Krankheiten des Rübensamens.
Oester.-Ung. Zeitschr. Zuckerindustr. 1899
- A répamag betegségei és répabetegségek. (Hegy D. és Francé R. közreműködésével). Kisérl. Közl. III. 1900. 177-204. (4 színes táblával)
- Die californische Rübenkrankheit.
Oesterr.-Ung. Zeitschr. f. Zuckerind. I. 1901. (17 lapon).
- A hámozott répamag.
Kisérl. Közl. XI. 1908 457-460.
- (Mezey Gy.-val.) A dohány mozaikbetegsége.
Mezőgazd. Szemle 1890.
- A buza torzsgombája.
Kisérl. Közl. II. 1890. 166-168.
- Az Eriksson-féle mykoplasma-elmélet.
Kisérl. Közl. I. 1898. 335-339.
- Gabonánk rozsdabetegsége különös tekintettel a buza rozsdájára. Kisérl. Közl. III. 1900. 140-164.
- Jelentés a Németországban fellépett új lóherebeteg-

ségről (antracosis) és északi Csehország cukorrépa tenyésztéséről és cukorgyártásáról.

Győr. 1903. (41 lapon.)

Der Rotklee-Stengelbrenner.

Prakt. Blätt. für Pflanzenbau und Pflanzenschutz.
I. 1903. 15-21.

Die Ausbreitung des Stengelbrenners am Rotklee

Zeitschr. f. Pflanzenkrankh. XII. 1902. 281-282.

(Mezey Gy.-val) Vetőmag-csávázási kísérletek.

Mezőgazd. Szemle 1889. (32 lapon).

Die *Peronospora* recte *Pseudoperonospora*-Krankheit der Melonen und Gurken in Ungarn.

Zeitschr. f. Pflanzenkrankheiten. XIV. 1904. 143-145.

A dinnye és ugorka állisztharmat-betegsége hazánkban.

Kisérl. Közl. VII. 190. 306-307.

Pseudoperonospora Cubensis auf Melonen und Gurken.

Zeitschr. f. Pflanzenkrankh. XVI. 1906. 321-322.

Legfontosabb mezőgazdasági kulturnövényeinken előforduló élődsi gombák, illetve baktériumok és az ellenük való védekezési módok. Magyar-Óvár. 1903. (44 lapon) 2. és 3. kiad. 1904. ill. 1913.

(Mezey Gy.-val.) A szőlő peronospora betegsége.

Magyar-Óvár 1895. (48 lapon. 3 színes táblával).

(Mezey Gy.-val.) Szőlőbetegségek. Magyar-Óvár 1895 (190 lapon 8 színes táblával).

Cuscuta arvensis Beyr. var. *Capsici* Degen et Linhart.

Kisérl. Közl. X. 1907. 444-446.

Zeitschr. f. Pflanzenkrankheiten. XVII. 1907. 267-270.

II. Függelék

(Ezt a hármas jegyzéket Dr Moesz Gusztáv nemzeti muzeumi osztályigazgató úr volt szíves kérésre összeállítani.)

A) Linhart új gombafajai.

1. *Aecidium Leucoji* Linh. in Linhart, Fungi Hung. Cent. I. (1882) No. 48 (képpel). — Magyaróvár, *Leucium aestivum*on, gyűjtötte Linhart, 1882-ben. Irodalom: Hedwigia, XXII. (1883) 9; P. et H. Sydow Monogr. Uredin: I. 1784. Exsicc: Rabh. Fungi Europ. No. 2718. Synonym: *Aecidium Leucoji* Bergamaschi, 1824. Most érvényes neve: *Puccinia Schmidiana* Diet.
2. *Aecidium Muscari* Linh. 1885, in Linhart, Fungi Hung. Cent. I. (1882) No. 49. és Cent. II. No. 138. — Magyaróvár, *Muscari comosum* levelén gyűjt: Linhart, 1882- és 1883-ban. Irodalom: Hedwigia, XXII. (1883) 22.; P. et H. Sydow, Monogr. Uredin. IV. (1923) 286. Exsicc: Linh, Fungi Hung. No. 138, 409, Rabh. Fungi Eur. No. 2929.
3. *Entyloma Winteri* Linh. in Linhart, Fung Hung. Cent. III. No. 206. — Erdély, *Delphinium elatum* levelén gyűjt. Linhart, 1883-ban. Irodalom: Saccardo, Syll. Fung. VII. II. (1888) 490. Exsicc: Rabh. — Winter, Fungi Europ. exs No. 3005.
4. *Exoascus Aceris* Linh. in Linhart, Fungi Hung. IV. No. 353. — Magyaróvár, *Acer tataricum* levelén, gyűjtötte Linhart, 1884-ben. Irodalom: R. Sadebeck, Die parasitischen Exoascaceen, 1893. Synon: *Ascomyces polysporus* Sorokin, 1876. Most

érvényes neve: *Taphrina polyspora* (Sorok). Johannson. 1885.

5. *Puccinia Scillae* Linh. (Sacc) Lagh. in Linhart, Fungi Hung. Cent. V. No. 717 — Magyaróvár; Scilla bifolián, gyűjt. Linhart, 1884-ben.
Irodalom: P. et H. Sydow, Monogr. Uredin. I. 631.
Synon.: *Puccinia Liliacearum* Duby, ssp. *Rossiana* Sacc. (1879.)
Most érvényes neve: *Pucciana Rossiana* (Sacc.) Lagh.
6. *Ramularia Saniculae* Linh. in Linhart, Fungi Hung. Cent. II. No. 194, (képpel) — Trencsénteplicz, Sanicula europaea levelén, gyűjtötte Linhart, 1883-ban.
Irodalom: Lindau apud Rabh. Kryptogamenfl. v. Deutschl. etc. VIII. 480 (ábrával.)

B) Linhart nevérol elnevezett gombák.

1. *Linhartia* Sacc. et Syd. in Syll. Fung. XVI. (1899) 744. — A Pezizaceae család egy génusza, amelynek következő fajai vannak:
L. tropicalis (Rehm) Sacc. et Syd.
L. punctiformis (Rehm) Sacc. et Syd.
L. albo-maculans (Rehm) Sacc. et Syd.
L. succinea (Rehm) Sacc. et Syd.
L. Höhneltii, Rehm (1904).
Valamennyi délamerikai gomba.
2. *Monilia Linhartiana* Sacc. in Linhart Fungi Hung. (1883) No. 198 (ábrával). — Magyaróvár a Prunus padus fiatal ágain és levelén, gyűjtötte Linhart, 1883-ban.
Irodalom: Saccardo, Syll. Fung. IV. 34; Lindau apud Rabh. Krypt. von Deutschl. VIII. (1907) 53.
Exsicc: Rabh. Fungi Eur. 2972, 3797; Krypt. exs. Vindob. 218. Megtalálták Belgiumban és Finnországban is. A hozzátartozó tömlős gomba: *Sclerotinia padi* Wor.
3. *Polyporus (Placoderma) Linhartii* Kälchbr. in Linhart, Fungi Hung. Cent. III. No. 252. — Magyaróvár, Populus nigrán, gyűjtötte Linhart, 1883-ban.

Irodalom: Haszlinszky, Magyarhon husos gombái, 1895. 136 old. (Fomes Linharti néven).

4. *Sphaerella Linhartina* Niessl. in Linhart, Fungi Hung. V. No. 461. — Magyaróvár, Melilotus albus szárán, gyűjtötte Linhart, 1884-ben.
Irodalom: Saccardo, Syll. Fung. IX. (1891) 616 — Haszlinszky, Magyarorsz. Sphaeriái, (1892) p. 106.
5. *Ciboria (Stromatinia) Linhartiana* Prill. et Delacr. in Bull. de la Soc. Mycol. France IX. (1893) 196. Képpel.
Irodalom: Prillieux: Malad. plantes agric. II. (1897) 439, képpel. *Stromatinia Linhartiana* néven.
H. C. Schellenberg: (Ueber die Sklerotienkrankheit der Quitte.) Ber. d. deutschen Bot. Ges. XVII. (1899) 205. *Sclerotinia cydoniae* néven.
H. C. Schellenberg in Cbl. f. Baktr. II., Abt. XVII. (1907) 189. *Sclerotinia cydoniae* néven.
Saccardo-Trotter in Syll. Fungorum XXII. (1913) 638 *Sclerotinia cydoniae* Schell. néven
Lindau in Sorauers Handb. der Pflanzenkrankheiten 4-te Auflage. II. (1921) 352. *Sclerotinia Linhartiana* néven.

C) Linhart gyűjtéséből való gombák, melyeket más szerzők irtak le új fajként és amelyek nem Linhart nevét viselik.

1. *Helotium phyllogenum* Rehm in Linhart, Fungi Hung. IV. No. 386 — Magyaróvár, Populus levelén, 1884.
2. *Leptosphaera irrepta* Niessl in Linhart, Fungi Hung. IV. No. 368. — Fiume, Cycas revolután.
3. *Leptosphaera lineolaris* Niessl in Linhart, Fungi Hung. V. No. 466. — Péterzsény, Aira caespitosa szalmáján, 1885.
4. *Lophiostoma hungaricum* Rehm in Linhart, Fungi Hung. V. No. 475. — Péterzsény, Aconitum Napellus kóróján, 1885.
5. *Sphaerella Fraxini* Niessl in Linhart, Fungi Hungar. II. No. 162. — Magyaróvár, Fraxinus excelsior levelén 1883.

